

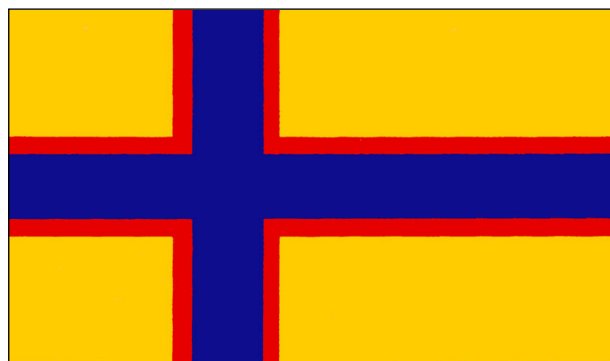
... to artikler som giver ...

Brikker til Ingermanlands historie

1. *af Kari Tarkiainen, arkivråd – Stockholm*

Ingermanland tillhörde under medeltiden den nordvästryska handelsrepubliken Novgorod, närmare bestämt dess sk. votiska femtedel — Votskaja Pjatina — och var bebott av två finsk-ugriska folkslag, voterna (vatjalaiset) och izjorerna eller ingrerna (inkeroiset) som var karelare. Dessutom levde en så småningom växande slavisk befolkning i denna landsända. Efter det att Ivan III Vasiljevitj, storfurste av Moskva, år 1478 underkuvat Novgorod kom Ingermanland att lyda direkt under Moskva. Rätt betydande, delvis statsdirigerad folkinvandring från det inre av Ryssland satte nu igång. Livegenskapen befästes nu som rådande samhällssystem i agrara förhållanden.

År 1492 grundade ryssarna i Ingermanlands nordvästra hörn, mitt emot Narva vid Finska viken, ett slott och en handelsstad vid namn Ivangorod.

Ingermanlands vapen, som ursprungligen betecknade hertigdömet Ivangorod är dokumenterat från ca 1590 (då med annan färgsättning), anges symbolisera Narvafloden med Narvas och Ivangorods murar på ömse sidor om vattnet.

Ingermanlands flagga, som skapades av kaptenen E. I. Haapakoski under frihetskampen i norra Ingermanland och togs i bruk 1919.

Denna stad var på sätt och vis S:t Petersburgs föregångare och dess grundande kan ses som ett försök att slå hål i den mur av handelshinder, som omgav Ryssland och öppna ett fönster direkt mot Västeuropa. Ingermanland låg från och med detta ögonblick mycket olyckligt i ett geopolitiskt spänningsfält, där en stormakt försökte att tränga fram och andra makter att hindra dess avsikter.

På kort sikt segrade Sverige och införlivade Ingermanland genom Stolbovafreden 1617 med sitt statsområde. Fredstraktaten stipulerade, att alla bojarer och stadsborgare, som bodde i landskapet, hade rätt att utvandra till Ryssland, men alla bönder på landet var tvungna att stanna kvar. Efter gränsdragningen, som var en segsliten historia, omslötts det svenska Ingermanland i norr av kustremsan i Finska vikens innersta del från Narva till Systerbäck, i öster den sydvästra Ladogakusten samt i söder av en lång landgräns mot Ryssland. Kexholms län, ett vidsträckt område från Karelska näsets östra del till nuvarande Norra Karelen hörde administrativt ihop med Ingermanland, men kyrkligt kom detta län redan tidigt att höra till Viborgs stift.

Den svenska maktsfärens etablering i detta erövrade land hör till de intressantare kapitlen i svensk förvaltningshistoria. Ingermanland utgjorde ett guvernement, från 1642 generalguvernement, med en generalguvernör i Narva. Dessa ämbetsmän tillhörde rikets högsta aristokrati. Den förste guvernören Carl Carlsson Gyllenhielm var Gustav II Adolfs halvbroder, och även bland de övriga generalguvernörerna märks representanter för de mycket blåblodiga släkterna Gyllenstierna, Mörner, Stenbock, Horn, Taube, Banér, von Fersen osv. Under de fina generalguvernörerna satt en rad landshövdingar eller ståthållare i de mindre länen, som hette Narva, Ivangorods, Jama, Koporje och Nöteborgs län. Men under länsorganisationen fanns till en början inga härader, fögderier, socknar, domsagor eller dylikt i svensk stil. Man behöll den gamla ryska administrationen intakt, indelningen i sk pogoster, som samtidigt världsliga och kyrkliga förvaltningsdistrikt. Varje pogost förestods av en särskild man ur lokalbefolkningen, en starost (äldste), som hade till uppgift att föra allmogens tal an vid förhandlingarna med de svenska tjänstemännen. Starosterna var direkt valda av folket och representerade det vid alla slags förrättningar, såväl vid skatteuppbörd, mantalsskrivning som vid kyrkliga visitationer. Starosterna hade också till uppgift att övervaka, att bönderna stannade kvar där de var, att ta fast överlöpare och att överhuvudtaget se till att lag och ordning rådde.

Denna typ av gammal, kollektiv självförvaltning av rysk modell bröts emellertid snabbt sönder under 1600-talet. Orsaken var religiös. Sverige

var en enhetsstat i kyrkligt hänseende, och toleransen mot främmande trosbekännare var mycket liten. De grekisk- ortodoxa ryssarna, voterna och ingrerna utgjorde ett problem, som diskuterades flitigt på olika kyrkomöten i början av 1600-talet. Hovpredikanten Johannes Rudbeckius och Jonas Palma hade redan år 1614 fört en diskussion med det ryska prästerskapet i Ivangorod för att utröna, vad för religion den grekisk-ortodoxa tron egentligen var. År 1620 publicerade Johannes Botvidi i Uppsala ett arbete "Theses de quaestione, utrum Muschovitae sint Christiani?" (Tesar i frågan, huruvida ryssarna är kristna). Summan av övervägandena blev, att ingermanlänningarna nog var kristne och inte behövde döpas om, men att de samtidigt var vilsegångna får, som det gällde att föra in i det rätta fårstallet. Ikondyrkan, "belätenas tillbedjande", som det hette i dåtida språkbruk, var det drag i ryssarnas religion som mest stack i ögonen på svenskarna.

De religiösa påtryckningarna, som kom till synes i grundandet av lutherska församlingar, ledde till en massiv folkflykt från Ingermanland och Kexholms län till Ryssland. Flykten var intensivast efter den ryska rupturen, den kortvariga ryska ockupationen av Ingermanland åren 1656 - 1658. Hela byar flydde, och man påträffar ingermanländska samhällen långt borta i det inre av Ryssland, i trakten av Tver. Endast från Kexholms län sägs över 4000 familjer ha flytt österut. Enligt en klagoskrift från Ingermanlands frälsemän år 1663 fanns bara en tredjedel eller fjärdedel av den ursprungliga befolkningen kvar.

I stället strömmade folk västerifrån in i det folktomma landet, goda lutheraner som var pålitliga undersåtar. Forskningen har ingalunda behandlat flyttningens mekanismer särskilt ingående. Jag känner endast till ett otryckt finländskt pro gradu-arbete i ämnet, Osmo Järvenpääs "Iakttagelser om utvecklingen av Ingermanlands folkmängd" från 1960. Uppenbart är emellertid, att flyttningen till Ingermanland skilde sig helt från andra samtida mobilitetsrörelser. Till Sverige kom det folk —framför allt svedjefinnar för att kolonisera kronans ödemarker, att bli kronotorpare eller kronobönder. Till Ingermanland flyttade man för att bli frälselandbon eller lantarbetare på ett adelsgoods. Det var förläningsinnehavarna, som skaffade sig nya bönder västerifrån när de ursprungliga hade försvunnit över gränsen österut.

De flesta av de lutherska inflyttarna var östfinnar. Redan deras namn, äyrämöiset och savakot, Äyräpääborna och Savolaxborna, hänvisar till Äyräpää härad på Karelska näset och landskapet Savolax. De bevarade dialekterna bevisar detta samband till fullo. Finnarna blev så talrika, att Ingermanlands huvudbefolkning bestod för långa tider framöver, ja egent-

ligen ända till revolutionen 1917 och till andra världskriget, av lutherska östfinnar. Studerar man Ingermanlands jordeböcker från den svenska tiden ser man, att påfallande många bönder bar ett rent landskapsnamn; de hette tex Savolainen (savolaxare) eller Karjalainen (karelare), undantagsvis också Virolainen (est). De typiskt östfinska släktnamnen är däremot rätt sällsynta i dessa källor, fastän folk naturligtvis också hade sådana.

Att skaffa och flytta bönder till Ingermanland var sålunda främst den ingermanländska adelns uppgift. En herrgård eller ett säteri kunde ju inte drivas utan arbetskraft, och Ingermanland bestod ju huvudsakligen av frälsejord. Utsända ingermanländska värvare cirkulerade i Finland och fick med sig stora grupper utflyttare, kanske mest folk som flydde undan militära uppbåd och utskrivningar. Det var också vanligt, att förbrytare av olika slag sändes till landskapet. Gustav II Adolf beslöt 1620, att olovlig jakt, fällande av kronans ekar och andra förseelser skulle straffas med förvisning till Ingermanland. Bland de deporterade känner man till folk bl a från Roslagen och Åland.

Ett storslaget försök till att överföra tyskar till Ingermanland genomfördes också. I den sk ingermanländska kapitulationsakten från 1622 föreskrevs det, att vilken tysk adelsman som helst kunde få en förläning i Ingermanland, under förutsättning av att han transporterade tyska bönder till sitt nya gods. Ett tjugotal tyska adelsfamiljer från mest Mecklenburg nappade på erbjudandet, och hundratals tyska bönder överskeppades till olika herresäten i Koporje län och österut därom. I Ingermanland tillkom på detta sätt tre kortlivade tyska församlingar. Kriget åren 1656 ~ 1658 och den ryska ockupationen i samband med det utplånade något senare denna bosättning.

Eftersom Ingermanland var en gränsprovins mot Ryssland och en stor del av dess befolkning till en början hyste ryska sympatier, ägnade sig den svenska kronan på 1600-talet åt byggande av betydande fästningar i landskapet. Både Narva och den nygrundade staden Nyen försågs med fästningsgördlar, vallar och bastioner och stora landområden reserverades för soldaternas uppehälle. Dessa städer var också landskapets kommersiella centra och platser för ett storslaget varuutbyte och en vidsträckt transithandel. Narva blev mot 1600-talets slut ett av Europas mest betydande centra för fjärrhandel. Narveån ovanför staden kantades av nästan oändliga rader av handelsbodas av samma typ som man i dag kan se t ex i Borgå, i vilka ryssarnas varor lagrades innan de drogs ner till åmynningen, där omlastningen till sjögående fartyg skedde. Till en följd av vinsterna av denna handel kunde Narvaborna bygga upp en stad full med praktfulla barockpalats, som saknade sin like i Norden. Vill man veta något om

Narvas blomstringstid på 1600-talet, rekommenderar jag varmt Lorenz von Numers' roman "Drottningens handelsmän", som utkom på 1960-talet. utöver en spännande intrig innehåller denna bok miljöskildringar, som är autentiska och korrekta, en följd av författarens forskningar inte minst i svenska riksarkivet.

Även den nya staden Nyen vid Nevaån gynnades av kronan under vissa perioder på 1600-talet. Det var en småstad av helt svensk modell, belägen mitt i de ofta översvämmade sumpiga markerna där S:t Petersburg ligger i dag. Stället passerades årligen av tio kanske hundratals små ryska lodjor, som seglade ända till Stockholm, till den ryska handelsgården på Södermalm. Ryssland var visserligen utestängt från Östersjön som stat, men dess undersåtar fick ändå röra sig med egna fartyg längs floderna till havet och ända till Sveriges huvudstad.

Mot slutet av den svenska tiden kan man se, hur de inflyttade, brokigt sammansatta befolkningselementen alltmer smälter samman till ett folk, ingermanlänningarna. Finska språket tar då över i alla folkliga sammanhang. Det är finska som predikas i Ingermanlands kyrkor, och prästerna i Ingermanland blir alltmer som ett bihang till det finska prästerskapet i Finlands båda stift. Finska används också på tingen i landskapet trots att domböckerna givetvis skrivs på svenska. Ett förtroendefullt samarbete tycks råda mellan prästerna och bönderna, som ofta bildar en gemensam front mot arrendesystemets orättvisor. När ryssarna för andra gången belägrar Narva år 1703, är staden fullpackad med flyktingar, tjänstemanna- och frälsefamiljer från landsbygden men endast få landsortspräster. Enligt kungens beslut, krigsartiklarna och kyrkolagen borde de präster, som blivit kvar i ockuperat område, dömas till hängning för samarbete med fienden. under en diskussion i domkapitlet yttrar sig dock superintendenten, Ingermanlands andlige ledare, att om en enda präst hängs andra till varnagel, är de svenska trupperna inte längre välkomna tillbaka till Ingermanland, när krigslyckan vänder. "Bönderna låter inte sina själasörjare straffas för att de har delat folkets öde", säger han. Episoden visar, hur starka band som hade vuxit fram mellan ingermanlänningarna och deras präster. Så är det även i dag, då ingermanlänningarna har sin starkaste identitet i sin kyrka, vare sig de befinner sig i hemprovinsen, i S:t Petersburg eller i förskingringen.

Karelen og Ingermanland 1695

2.

af Pekka Mutanen, redaktør – Petrozavodsk

De historiska källorna berättar, att de äldsta invånarna i Ingermanland var voter. Deras bosättningsområde var områdena mellan Narvafloden, som mynnar i Finska viken, och Mustajoki, som rinner ut i Ilmajärvi. Voterna är ett folk besläktat med finnarna. De var de första som röjde marken för odling i denna skogiga träskmark. under flera århundraden förmådde de bevara sitt språk och sin kultur, trots ständiga anfall från fientliga grannar.

I början på 1200-talet lades stora delar av Ingermanland öde på grund av tvångsdeportationer, som ryska furstar företog, och på grund av epidemier. Från Karelska näset flyttade nykomlingar in. De var karelare, som finnarna kallade 'inkeroiset' efter floden Inkeri, som rinner ut i floden Neva. Ryssarna kallade dem för izjorer, eftersom Inkerijoki på ryska heter Izjora. Landskapet har fått sitt namn efter floden, på finska Inkeri och på ryska Izjorskaja zemlja, som betyder Izjoralandet - Ingermanland. För första gången nämns det i ryska krönikor år 1143.

Novgorods växande välde lade både voter och izjorer under sig. De blev grekisk-katolska till religionen. Men i övrigt bevarade de sitt språk ända till våra dagar, liksom också sitt finska väsen trots en stor rysk påverkan.

Novgorod utbredde sitt välde, och också ryssar flyttade in i Ingermanland. Sverige försökte få fotfäste vid Nevaflodens mynning, men misslyckades.

På 1500-talet började Sverige på nytt intressera sig för Ingermanland, detta strategiskt mycket viktiga område. De många krigen mellan ryssar och svenskar tömde byar, och lade stora landområden öde. I Ingermanland finns många byar med namnet Autio 'öde'. En av dem fanns på det ställe, där metrostationen Avtovo (Autio/öde) nu ligger. Sverige fick övertaget. Pontus de la Gardie erövrade 1581 fästningarna i Narva, Koporje och Jamburg, varvid den svenske kungen Johan till sin titulatur kunde föga "Storfurste uti Ingermanland". Freden i Stolbova år 1617 stadfäste för nästan hundra år Sveriges besittningsrätt till Ingermanland.

Landskapet hade förötts under kriget. Större delen av voterna och izjorerna hade flyttat bort, och denna flyttningsrörelse fortsatte efter kriget, eftersom Sverige bestämde att den lutherska läran skulle vara förhärskande och de som fanns kvar av Ingermanlands ursprungliga befolkning tvingades omvända sig till denna tro, vilket den lokala befolkningen inte önskade.

I stället för de tidigare invånarna började nykomlingar strömma in i Ingermanland. Dessa kom från Finland, som då var en del av den svenska stormakten, framför allt från Karelska näset och Savolax. Befolkningen på den ingermanländska landsbygden uppgick år 1695 till 60 000, av vilka ca 45 000 hade kommit från Finland. Till de väldiga befolkningsomflyttningarna bidrog nödåren och det faktum, att värvarna prisade Ingermanland som ett bördigt område. Flyttningsrörelsen från Finland pågick ända till år 1917, men då av andra skäl och i mycket mindre omfattning. Någon flydde från sina illgärningar, någon sökte sin lycka, medan en annan åter sökte plats som herde i Ingermanland.

Sveriges välde i Ingermanland upphörde i början på 1700-talet, då den ryske tsaren Peter den Store förstörde svenskarnas fäste Nyens Skans och tvingade svenskarna att dra sig tillbaka. Peter den Store grundlade Rysslands nya huvudstad på ett område som varit genuint ingermanländskt vid mynningen av Nevan.

Ett nytt skede i Ingermanlands öden tog sin början. För att bygga S:t Petersburg, liksom många andra mindre städer, behövdes det arbetskraft. Folk rekryterades från Ryssland liksom från andra håll, exempelvis Tyskland. Fyrtio kilometer från Leningrad i utkanterna av staden Strelna har till våra dagar bevarats två tyska bosättningar. På detta sätt uppstod nya byar vid sidan av de gamla ingermanländska.

Trots den ryska omgivningen och närheten till den stora staden bevarade ingermanländarna sitt finska kynne och sitt modersmål. En viktig faktor härvidlag var den lutherska kyrkan. Tack vare dess arbete var analfabetismen ett okänt begrepp i Ingermanland. Skolan fungerade på det ryska riksspråket. Kyrkan däremot upprätthöll finskspråkiga söndagsskolor, som förberedde ungdomen för den första nattvarden. Seminariet i Kolppana, som grundades 1863, utbildade egna ingermanländska folkskollärare, och seminariet blev till en viktig nationell bildningshärd. Där fostrades ingermanländska kulturarbetare: musiker, kompositörer, körledare och diktare. Den första ingermanländska sångfesten (som inspirerades av sångfesterna i Estland) hölls 1899 och traditionen fortsatte ända till år 1937. Visserligen förändrades med tiden både repertoaren och namnet.

I fredsfördraget mellan Estland och Sovjetryssland i Dorpat (Tartu) år 1920 tillerkändes Ingermanland kulturautonomi. I enlighet med detta fick ingermanländarna undervisning på sitt modersmål och de fick förrätta gudstjänst i sin egen kyrka. Finskan var andra språk vid sidan av ryskan. Vid universitetet i Leningrad och vid den efter Herzen uppkallade lärarhögskolan fanns finskspråkiga avdelningar. År 1923 grundades i Leningrad det kooperativa förlaget Kirja (Boken), två tidningar kom ut, åtta magasin och den lokala radion hade finskspråkiga sändningar.

Den nationella kulturen tog till vara de möjligheter som den nya makten erbjöd. Men redan efter några år började utvecklingen gå långsammare och åren 1937 - 1938 upphörde verksamheten helt.

I Ingermanlands historia började förtryckets år, som man helt förteg ända fram till år 1958. Perestrojkan och glasnost har gjort det möjligt att öppet berätta om ingermanländarnas öden.

I Ingermanlands historia och i ingermanländarnas levnadsöden har det funnits så bistra tider, att man blir stel likt en saltstod, när man börjar studera ämnet.

På 1930-talet deporterades omkring 60000 ingermanländare från sina hemtrakter till Sibirien, Hibinä, ural och trakterna bortom Kaspiska havet. En fjärdedel av de deporterade dog i hunger och sjukdomar.

Kriget lämnade ohyggliga spår i Ingermanland.

Ögonvittnen har berättat: "I Strelna fylldes en kilometerlång skyttegrav på några månader. Omkring 300 ingermanländare begravdes där."

Ett annat ögonvittne berättar: "I Kapasi i Puikkala vid Venjoki dog hela ingermanländska familjer i hunger."

I början av kriget hade tusentals ingermanländare hamnat i läger. Situationen i dem var erbarmlig. I april 1942 fanns t ex i lägret i Kruassila 700 människor. Varje dag dog 6-7 personer. Först dog åldringarna av hunger. Barnen höll sig vid liv längre.

Det var inte heller lätt för de ingermanländare som evakuerades till Sibirien. När fronten närmade sig Leningrad förflyttades de ingermanländare som bodde i stadens omedelbara närhet tillsammans med övriga invånare med tåg till trakterna bortom ural. Till en början var ingermanländarna evakuerade bland andra, men när de kommit fram till bestämmelseorten ~ i Östsibirien och Jakutien ~ blev de specialförflyttade utan medborgerliga rättigheter. Och så förblev det ända till krigsslutet. Hemmet lämnade man i lätta kläder, i sommarhätta. Till Jakutien vid Ishavets rand kom man på hösten, frosten var redan uppe i 40-60 grader. Köld, hunger och sjukdomar tog sin tribut bland de evakuerade under hela resan. utan överdrift kan sägas, att hela sträckningen av den östsibiriska järnvägen är beströdd med ingermanländska lik.

Under femton år, 1930-1945, förgjordes omkring 65000 ingermanländare, nästan hälften av den ingermanländska befolkningen. (Enligt statistiska uppgifter i december 1917 fanns 140370 medlemmar inskrivna i Ingermanlands 32 lutherska församlingar.) under denna tid omkom varannan ingermanländare, varannan av mina landsmän. Ingenstans i hela världen finns något monument över ingermanländarna. Och inte heller i Ingermanland, i den egna hembygden, får resterna av dem vila i frid.

Vad ont har du ingermanländare gjort, eftersom du fått en så styvmoderlig behandling?

Utplånandet av Ingermanland från Sovjetunionens karta drabbade inte bara ingermanländarna och deras självkänsla. Alltsedan S:t Petersburgs tillblivelse var Ingermanland känt som leverantör av livsmedel. Outsingligt strömmade mjölkprodukter och kött, potatis och grönsaker, bär och äpplen samt spannmål av god kvalitet till storstaden.

Rysslands huvudstad växte i storlek och rikedom, men delaktiga av S:t Petersburgs rikedomar blev ingermanländarna aldrig. Rysslands huvudstad förhöll sig kallsinnigt till allt som hade med Ingermanland att göra. Ytterst få ingermanländare kunde ens utbilda sig i huvudstaden. Ingermanland ansågs vara en S:t Petersburgs förpost, storstadens omland, ett slags gods för dem som innehade makten i palatsen. På grund av detta sakernas tillstånd väckte Ingermanlands befolkning snarare medlidande än respekt för sitt trägna slit.

Gamla petersburgare minns ännu i dag med tacksamhet ingermanländarnas jordbruksprodukter. Dagens leningradbor har aldrig haft tillfälle att smaka dem. Redan av denna anledning väcker inte ingermanländarna något intresse. Man tror, att ingermanländarna är medborgare som flyttat god vete varifrån, vilket förklarar inställningen till ingermanländarna och Ingermanland hos ryssarna i hela Leningradområdet. När du där besöker en ingermanländsk familj, pratar man den ingermanländska dialekten hemma, men så fort man kommer utanför hemmet, på gatan, i affären, på bussen, övergår samme ingermanländare till ryska, som om han ville säga, att du är en gäst och främling här, som man kan peka finger åt och kalla "tjuchner". ("Tjuchna", det gamla ryska skällsordet för ingermanländare, av tjuchoj 'främmande').

Från början av 1930-talet har ingermanländare flyttats från plats till annan likt odugligt bohag, som inte längre får plats i bostaden. Först flyttades alla ingermanländare som bodde i gränsområdet bort från sina hemtutor längre in i landet stämplade som opålitliga medborgare. Därefter deporterades de som kulaker till Turkestan, Sibirien eller Kolahalvön. under dessa år tvingades omkring 60 000 ingermanländare att lämna sina hem. under krigsåren 1941 ~ 1943 transporterades över 63 000 ingermanländare via Estland och Tyskland till Finland. Man kan bara föreställa sig hur det skulle ha gått för ingermanländarna om de ännu en gång i samband med tyskarnas reträtt skulle ha fått uppleva krigets köttkvarn, eller med andra ord vad som hade hänt om inte Finland hade sträckt ut en hjälpare hand och fört ingermanländarna i trygghet undan krigets fador. Något över ett år fick ingermanländarna vara i Finland. Den 19 september 1944 undertecknades vapenstilleståndet mellan Finland och Sovjetunionen och enligt fördragets 10 artikel skulle alla sovjetiska medborgare, inklusive ingermanländarna, återbördas till Sovjetunionen. Ingermanländarna hade haft drägliga förhållanden i Finland och många hade till och med haft det ganska bra, men trots allt drev kärleken till hembygden och längtan efter att få komma tillbaka dit ingermanländarna att frivilligt anmäla sig för återresan. Vintern 1944 - 45 återvände 56 500 ingermanländare till hemlandet. Men inte en enda av dem fick återvända hem. De fördes till Novgorod, Kalinin, Jaroslavl, Ivanov och Pskov i Nordryssland. Med andra ord till områden som hade förstörts under kriget och som hade fått sin ekonomi totalt förstörd. Förhållandena där var så erbarmliga, att ingermanländarna redan efter ett år flydde till Estland. Snabbt anpassade sig ingermanländarna till förhållandena i landet, fick arbete och bostad, de kunde börja ett nytt liv. Men så kom åter ett påbud: bort från Estland. Och på egen bekostnad. Hur hade ni kommit till Estland? Försvinn då på samma sätt. Vart? Till Sibirien. Från ural till Stilla havet. Återigen

visade man ingermanländarna, att man kan driva gäck med dem hur man behagar. Om ingermanländarna på 1930-talet fördes till Sibirien som 'specialkoloniserare', så var det frivilligt som man begav sig dit år 1947. Själva beställde de godstransportvagnar, betalade pengar för dem och valde till och med själva bosättningsort. Man var tvingad att så göra, någon annan utväg fanns inte. Många ingermanländare i Estland begav sig emellertid inte till Sibirien, utan återvände till de områden dit de förts från Finland. Att återvända till Ingermanland var det under rådande förhållanden inte tal om. Några hade dristat sig till att besöka hemtrakterna, men de återvände snabbt. Bättre var det att bo på en plats, där man hade tillstånd att vara, än att hamna i fängelse.

År 1949 började man värva arbetskraft till Karelen, och då fick också ingermanländarna tillstånd att flytta närmare sina hemtrakter. Tiotusentals ingermanländare kom från olika håll i Sovjetunionen till Karelen. Republikens lantbruk och skogsbruksdistrikt liksom också industriföretag och skolor fick nya och flitiga arbetare. Ingermanländarnas bidrag till Karelens utveckling är betydande, även om det inte fått något särskilt omnämmande någonstans. Många ingermanländares arbetsinsats var så betydande, att den inte kunde förbigås. De föreslogs bli belönade med landets högsta utmärkelsetecken, men långt ifrån alla' fick ta emot dem. Varje gång undersöktes, var kandidaten hade tillbringat krigsåren. Om man varit i Finland, stoppades utnämningen. Varför? Jag antar, att skälet till diskrimineringen var den ingermanländska brödrabataljon, som funnits i den tyska och senare i den finska armén. Ett annat skäl kan ha varit, att Finland i många sammanhang meddelat och framhållit, att ingermanländarna skulle ha flyttat till Finland "helt frivilligt". Det håller inte sträck. Ingermanländarna tvingades ge sig av, någon annan utväg fanns inte: kriget fortsatte och alla visste, vad tyskarnas kommando innebar. Att lämna hem och fosterland går inte smärtfritt. Det är inte lätt att skiljas från hembygden. Inte någonstans i världen och ingermanländarna utgör inget undantag.

Men trots detta stämplades de i hemlandet som landsförrädare.

Ingermanländarna fann sig utmärkt till rätta i Karelen. För många var Karelen bekant från 1920- och 30-talen. För ett folk är det nog om det inte diskrimineras och att det ges möjlighet att använda modersmålet och vara sig självt. Många karelare rotade sig i Karelens mylla så djupt, att man inte längre ville flytta till Ingermanland, när möjligheten till detta öppnade sig. Och det skedde efter år 1956, då Stalins missgrepp avslöjades vid SKP:s 20. partikongress. Då fick ingermanländarna officiellt tillstånd att

återvända hem. Visserligen var ordet Ingermanland fortfarande bannlyst, och förekom inte i tryck. Den tiden skulle komma långt senare.

Kriget hade förstört tiotals byar i Ingermanland. I de som stod kvar fanns nya invånare, och dessa ville inte utan ersättning avstå från sin nyförvärvade egendom. De ingermanländare som återvände hem hade en lång kamp framför sig. Ägaren - eller ägarens ättlingar - var skyldig att bevisa äganderätten till hus och grund, vilket inte var så enkelt. Få hade kunnat bevara sina dokument över kriget, och då fick många ingermanländare erfara vilken mäktig kraft som döljer sig i byråkratin.

Mot slutet av 1960-talet och i början på 1970-talet gjordes nedskärningar i den karelska skogsindustrin, varvid många ingermanländare flyttade till Estland.

I dag bor ingermanländarna företrädesvis i Leningradområdet, Sovjetkarelen och Estland. I vardera området finns ca 20000.

Enligt folkräkningarna är ingermanländarna finnar. Därför är det svårt att säga hur många ingermanländare det finns i Sovjetunionen. Själv uppskattar jag antalet till 60-65000. Antalet sådana som är ingermanländare både på fädernet och mödernet är ännu mindre. Om ett par årtionden har antalet sjunkit ännu mer, eftersom assimileringen i Ryssland och Estland hela tiden accelererar. Ungdomens internationalisering bidrar starkt till assimileringprocessen. De unga är inte särskilt intresserade av sin släkts rötter. Intresset kommer först högre upp i åren. Ofta orkar man inte, och vill inte tränga ner under ytan. Inte bara de unga, utan många medelålders ingermanländare saknar i dag kunskap om sina rötter. Endast de gamla lever i sin ingermanländska miljö och enligt sina gamla seder. Med dem går det gamla Ingermanland, språket, sederna, traditionerna och kulturen i graven. Många ingermanländares kunskaper, färdigheter och goda namn, som levtt från släktled till släktled, kommer att drunkna i allmänskulturens frestelser. Men en bit in på nästa århundrade kan en ättling till ingermanländare, som inte längre kan fädernas språk och vars efternamn bytt skepnad, på sina förfäders jord hitta något föremål, som han sätter upp på väggen i sitt vardagsrum och samtidigt säger: "Också jag är ingermanländare".

Vilken är ingermanländarnas och de ingermanländska traditionernas framtid? Kommer en ny gryning och pånyttfödelse? Kan Ingermanland bevaras för kommande släktled och kan de gamla sederna återupplivas?

Denna lista av frågor kunde bli längre. Men vem svarar på frågorna?

I detta skede kan man bara konstatera, att Ingermanland för allt fler ingermanländare är ett minnenas land. Det är vackert och underbart, likt allt man drömmer om.

Kilde:

- *INGERMANLAND - om land och folk*. Redigeret af Sulo Huovinen. 1993. ISBN 91-86824-10-4.

